

ТРИБУНА ЛЕКТОРА

5/1990

У ЦЬОМУ НОМЕРІ:

● ЕСТЕТИЧНА СПАДЩИНА
В. І. ЛЕНІНА І СУЧАСНІСТЬ.

● КНИГУ ПАМ'ЯТІ ПИШЕ
НАРОД.

● ПОЛІТИЧНИЙ ПОРТРЕТ
МАРГАРЕТ ТЕТЧЕР.

● З ДЕПУТАТСЬКОГО
ЩОДЕННИКА

Б. Ф. ДЕРЕВ'ЯНКА.

● З АРХІВІВ УКРАЇНИ.

● ВІДПОВІДІ НА
ЗАПИТАННЯ:

— ЯКЕ СТАНОВИЩЕ
УКРАЇНИ СЕРЕД ІНШИХ
РЕСПУБЛІК!

— ХТО ТАКИЙ
СТЕПАН БАНДЕРА!

— ЗА ЯКИМИ ОЗНАКАМИ
ВИЗНАЧАЛИСЯ ВОРОГИ
НАРОДУ!

— ХТО АВТОР ГІМНУ
«ЩЕ НЕ ВМЕРЛА
УКРАЇНА»!

[ДРУКУЄМО ЙОГО
ТЕКСТ].

● ТИБЕТСЬКА МЕДИЦИНА.

● ДЖАРВІС ПРО ЛІКУВАННЯ
РІЗНИМИ ОЛІЯМИ.

● РЕЦЕПТИ З «ЛЕЧЕБНИКА»
ПРО ЛІКУВАННЯ:

— ЩИТОВИДНОЇ
ЗАЛОЗИ;

— ГАЙМОРИТУ;

— БЕЗПЛІДДЯ;

— ПІДВИЩЕНОЇ
ПІТЛИВОСТІ;

— ХАРЧОВИХ
ОТРУЄНЬ.

Заняття із ЗАЛУ

«ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА»

«Доводилося чути як на мітингах співають гімн «Ще не вмерла Україна». Хто його автор і коли він з'явився?»

*В. І. Порохнюк,
м. Васильків*

З Вашим запитанням редакція звернулася до Інституту мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР. Ось що відповів кореспонденту «Трибуни лектора» молодший науковий співробітник М. Г. Жезляк:

— Слова гімну «Ще не вмерла Україна» належать визначному збирачеві скарбів української культури, етнографу, фольклористу, статистику і поету Павлу Платоновичу Чубинському, 150-річчя якого вперше широко за останні десятиліття в минулому році святкувала громадськість України. Ім'я цього велета української культури повертається із забуття. Народився П. П. Чубинський 27 січня 1839 року на хуторі біля Борисполя в родині небагатих дворян. Закінчивши юридичний факультет Петербурзького університету зі ступенем кандидата, він став одним з перших вітчизняних дослідників права. П. П. Чубинський — людина широких зацікавлень. Надзвичайно влучно охарактеризував його М. Драгоманов: «Сила чорноземна наш Чубинський!» Прекрасний організатор, він вмів запалити своїх однодумців, членів товариства «Громади»

то на одноденний перепис населення і будинків Києва, то на постановку в театрі «Різдвяної ночі». Сила впливу його на людей неймовірна: поліцейський чин, що супроводжував П. Чубинського до Архангельська на заслання, повернувся не лише зачарованим ним, а й переконаним українофілом.

Значні заслуги П. Чубинського перед Архангельським краєм. Вчений організує етнографічно-статистичні експедиції по обстеженню краю, публікує декілька цікавих розвідок про матеріальну культуру, звичаї, фольклор карельського народу. Праці з права, статистики, етнографії півночі принесли заслужене визнання дослідникові. П. Чубинський співробітничав з Російським географічним товариством, виступає з доповіддю, читає декілька лекцій про російську північ Великому князю. Чоловік бурхливої енергії, саме він стає натхненником і організатором експедицій в південно-західні губернії для збирання етнографічного та статистичного матеріалу. Величезна робота була увінчана виходом капітальної праці «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край», високо оціненої як у вітчизняній, так і європейській науці: «грандіозна», «важлива за своїм об'ємом і змістом», «цінне й невичерпне джерело, з якого черпатиме наука прийдешніх поколінь». За багатством матеріалу з нею могли конкурувати лише дві роботи, відомі на той час науці. Та й на сьогодні на Україні «Труди» залишаються одним з найкра-

щих і найбільших зібрань народознавчих матеріалів.

З юнацьких років разом з науковими описами юридичного та статистичного характеру друкує П. Чубинський і свої вірші. Його перші поетичні твори з'явилися в «Основі» під псевдонімом «Павлусь». Як свідчить Л. Білецький, гімн «Ще не вмерла Україна» П. Чубинський написав експромтом. Під час одного з зібрань члени «Громади» на квартирі П. Чубинського співали сербську хорову пісню, що дуже сподобалася і схвилювала П. Чубинського. Свідок пише, що він запам'ятав лише декілька слів з неї. Це був національний гімн Сербії, котрий могли добре знати серби, які навчалися на той час в університеті і приятелювали з господарем квартири. Зникнувши на деякий час, П. Чубинський повернувся з текстом на мотив сербської пісні. Це був гімн «Ще не вмерла Україна», який відразу вивчили і заспівали хором.

Початок пісні, очевидно, нав'язаний відомими рядками польського національного гімну, який починається словами «Єще Польська не згінела». Пісня, що була, як дехто вважає, одним із приводів заслання П. Чубинського, досить швидко розійшлася і разом з «Заповітом» Т. Шевченка та «Вічним революціонером» І. Франка стала виконуватися як гімн України, хоч офіційно й не затверджувалася в цьому статусі. Текст П. Чубинського зазнав переробок. Так, відомо, що рядки «Душу, тіло ми положим за нашу свободу і покажем, що ми, браття, козацького роду» належать поетові Миколі Вербицькому. Музику до тексту писали Михайло Вербицький, Кирило Стеценко та інші.

Нижче вміщуємо слова цієї пісні:

*Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.*

*Станем, браття, в бій кривавий від Сяну до Дону,
В ріднім краю панувати не дамо нікому,
Чорне море ще всміхнеться, дід Дніпро зрадіє,
Ще у нашій Україні доленька доспіє.*

*А завзяття, щира праця, свого ще докаже,
Ще ся волі в Україні піснь гучна розляже,
За Карпати відіб'ється, згомонить степами,
України слава стане поміж ворогами.
Душу, тіло ми положим
За свою свободу.
І покажем, що ми, браття,
Козацького роду!*

СОЮЗ «ЧОРНОБИЛЬ»

«У пресі з'явилося повідомлення про створення союзу «Чорнобиль». Які завдання має вирішувати ця організація?»

*М. М. Воротило,
м. Ужгород*

Дійсно у Києві відбулася Всесоюзна конференція учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Відомо, що через Чорнобиль пройшло понад 600 тисяч чоловік, багато з яких працювало у досить небезпечних зонах, що позначилося на їхньому стані здоров'я. Створенню союзу «Чорнобиль»

передувала стихійний рух учасників ліквідації наслідків аварії («Рух ЛНА»), який ставив собі за мету правову та соціальну захищеність тих, хто постраждав від чорнобильської катастрофи. Нинішній союз «Чорнобиль» об'єднав не лише учасників ЛНА, але й осіб, що проживають на забруднених територіях. Він проводитиме незалежний контроль радіаційного становища на атомних об'єктах, нині піднято питання про створення при Всесоюзному науковому центрі радіаційної медицини експертної ради для встановлення причинного зв'язку захворювань та інвалідності із впливом

іонізуючого випромінювання, союз також надаватиме правову і соціальну допомогу потерпілим. Організаційно нове об'єднання має оформитися на з'їзді учасників ліквідації наслідків аварії у квітні цього року, коли виповниться четверта річниця чорнобильської трагедії.

Організаційний комітет вже провів переговори із громадськими організаціями ФРН, Італії, Іспанії, США, Фінляндії про співробітництво у питаннях діагностики, лікування та профілактики захворювань, пов'язаних із впливом радіації.